МОБІЛІЗАЦІЯ Й ВІДСТРОЧКИ: НОВІ ПРАВИЛА І НОВІ ВИКЛИКИ

Віктор БЕДЬ
Адвокатське бюро «Срібна Земля»

1 листопада 2025 р.

Місяць змін у воєнному законодавстві щодо мобілізації

Із 1 листопада 2025 року в Україні набули чинності нові правила мобілізації, військового обліку та надання відстрочок, запроваджені відповідно до постанови Кабінету Міністрів України № 560 від 27 листопада 2019 р. (у редакції від 19 жовтня 2025 р.).

Ці зміни визначають оновлений порядок оформлення, продовження та перевірки відстрочок від мобілізації, а також узгоджують роботу територіальних центрів комплектування (ТЦК) із системою ЦНАПів і цифровим сервісом «Резерв+».

Постанова ухвалена на виконання Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» і спрямована на цифровізацію процедур, підвищення прозорості рішень та зменшення бюрократичних ризиків.

Вона стала черговим кроком у модернізації правової системи воєнного стану, що триває від 2022 року, — системи, яка поступово переходить до моделі “цифрового резерву”, де облік та відстрочки формуються автоматизовано.

Новий порядок відстрочок та обліку

Головна новація Головна новація листопада 2025 року — запуск системи оформлення відстрочок від мобілізації через центри надання адміністративних послуг (ЦНАПи) та цифровий застосунок “Резерв+”, який інтегрований із державними реєстрами.

Відтепер громадяни, які мають законні підстави для відстрочки, можуть подати необхідні документи особисто у ЦНАПі або в електронному вигляді через “Резерв+”, без звернення безпосередньо до територіальних центрів

комплектування (ТЦК). Такий підхід спрощує процедуру, зменшує корупційні ризики й дозволяє автоматично перевіряти дані у державних базах.

Згідно з оновленою постановою КМУ № 560 (ред. від 19 жовтня 2025 р.) відстрочка може надаватися на таких підставах:

- навчання у закладах освіти всіх рівнів (очна форма, аспірантура, докторантура);
- утримання дітей — трьох і більше, дитини з інвалідністю або одиноким батьком чи матір'ю;
- догляд за особами з інвалідністю I–II групи, тяжкохворими родичами або особами, що потребують постійної опіки;
- стан здоров'я — за медичним висновком про тимчасову непридатність чи інвалідність;
- служба або робота в органах державної влади, місцевого самоврядування, релігійних організаціях, у військових, правоохоронних, медичних, енергетичних, транспортних, комунальних чи інших критично важливих сферах;
- бронювання працівників підприємств, установ і організацій, визначених критичними для функціонування держави.

Після подання заявки "Резерв+" або ЦНАП автоматично формує електронну заяву, перевіряє її у взаємопов'язаних базах Міністерства оборони, Міністерства цифрової трансформації, Пенсійного фонду та податкової служби, а рішення про відстрочку надходить заявнику у цифровому форматі.

Таким чином, Україна переходить до моделі "цифрового резерву", у якій військовий облік ведеться в автоматизованому режимі, а права громадян реалізуються безпосередньо через електронні інструменти держави.

Продовження воєнного стану і загальної мобілізації

У зв'язку з триваючим воєнним станом, який регулярно продовжується указами Президента України в умовах російсько-української війни, у межах повноважень Глави держави відповідно до Закону України "Про правовий режим воєнного стану" та Закону України "Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію", надалі зберігаються всі чинні норми та обмеження, передбачені воєнним законодавством, зокрема:

- заборона виїзду за межі України для чоловіків віком від 18 до 60 років, за винятком визначених категорій (осіб з інвалідністю, багатодітних батьків, опікунів, студентів, забронюваних працівників, осіб, які постійно проживають за кордоном тощо);

- можливість призову під час мобілізації для всіх військовозобов’язаних, які не мають законних підстав для відстрочки;
- збереження соціальних гарантій і пільг для військовослужбовців та членів їхніх родин;
- спеціальний режим роботи підприємств критичної інфраструктури, які мають право бронювати працівників для безперервного функціонування держави.

Водночас уряд частково пом’якшив обмеження для молоді віком 18–22 років, які наразі мають право на виїзд за кордон.

Продовження воєнного стану — очікуване, але вимушене рішення. Війна триває, і фронт потребує стабільного поповнення особового складу, особливо фахівців технічних, медичних і логістичних напрямів. Водночас держава прагне зберегти баланс між військовим обов’язком, правами людини та гідністю кожного громадянина.

Соціальний і моральний вимір

Нові правила мобілізації мають не лише юридичний, а й соціально-моральний характер. Вони торкаються кожної української родини, громади, парафії. В умовах тривалої війни в суспільстві природно зростає втома і напруга, але водночас формується глибше усвідомлення спільної відповідальності — адже оборона держави є не лише обов’язком Збройних Сил України, а справою всього народу.

Важливо, щоб у цей період церковні, громадські та освітні інституції активно підтримували людей, які стикаються з бюрократичними труднощами, правовою невизначеністю або психологічним тиском. Допомога юристів, священнослужителів, капеланів і соціальних працівників має бути взаємопов’язаною та спрямованою на зміцнення довіри між громадянами і державою.

Система мобілізації не повинна сприйматися як каральний чи примусовий механізм. Її справжнє призначення — захист життя, родини й майбутнього України, збереження духовної стійкості суспільства і людської гідності в умовах випробувань. Саме на цьому ґрунтується моральна сила українського народу, який воює не з ненависті, а за право на життя, свободу і справедливість.

Правові поради від АБ «Срібна Земля»

1. **Перевіряйте свій військовий статус**

Користуйтеся офіційними сервісами держави — застосунком «Резерв+», порталом Дія або ЦНАПом. Уникайте неофіційних сайтів чи підозрілих чат-ботів, які можуть містити шахрайські ризики.

2. **Оформлюйте відстрочку виключно через офіційні канали**
   Подання документів можливе лише через ЦНАПи, застосунок “Резерв+” або територіальні центри комплектування. Не користуйтеся послугами “посередників” чи “помічників” — це може свідчити про спробу незаконного втручання або шахрайство.
3. **Створюйте й зберігайте електронні документи в офіційних державних сервісах**
   Окрім паперових чи нотаріально посвідчених копій, обов’язково створюйте електронні аналоги довідок, заяв і рішень у застосунку “Дія”, через персональний кабінет на порталі “Резерв+”, або на державних вебресурсах, що мають систему автентифікації (BankID, ID.GOV.UA, КЕП). Такі документи мають рівну юридичну силу за умови наявності кваліфікованого електронного підпису (КЕП). Не передавайте свої особисті дані через приватні сайти чи месенджери.
4. **У разі порушення прав — дійте фахово**
   Звертайтеся до професійних юристів, адвокатів або правозахисних організацій. Не приймайте рішень під емоційним чи адміністративним тиском. Знання закону — найкращий захист і запорука справедливості.

Етична і духовна перспектива

Українська Українська держава сьогодні воює не лише за свою територіальну цілісність, а й за моральне право на існування у світі, де зло прагне виправдати насильство.

Мобілізація — це не просто наказ чи формальність, а моральний вибір кожної людини: бути поруч із тими, хто боронить, допомагати тим, хто страждає, і не стояти осторонь у час випробування.

У духовному вимірі це — продовження тисячолітньої традиції оборони рідної землі як служіння Богові та ближньому. Захист Батьківщини — це не лише акт мужності, а й свідчення віри, совісті та любові до життя, до людей, до своєї землі.

Як сказано у Святому Письмі:

- «Немає більшої любові над ту, як хто душу свою покладе за друзів своїх» (Ів. 15:13).

Тому справжня сила України — не лише у зброї, а у вірі, єдності й духовній гідності її народу. Саме вони роблять боротьбу українців справедливою, а перемогу — неминучою.

Джерела

1. Закон України «Про правовий режим воєнного стану» - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19 (дата доступу: 01.11.2025).
2. Закон України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» — https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12 (дата доступу: 01.11.2025).
3. Постанова Кабінету Міністрів України № 560 від 27 листопада 2019 р. «Про затвердження Порядку надання відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації та ведення військового обліку» (у чинній редакції від 19 жовтня 2025 р.) - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560-2019-%D0%BF (дата доступу: 01.11.2025).
4. Укази Президента України про продовження строку дії воєнного стану та загальної мобілізації (останні чинні на момент публікації, затверджені Верховною Радою України відповідними законами) — https://www.president.gov.ua/documents (дата доступу: 01.11.2025).